

“Eerste lijn zelf debet aan arbeidst

Door verkokerd zorg te leveren creëert de eerste lijn zelf zijn personeelstekort. Bovendien neemt de sector een slachtofferrol aan en wordt voor oplossingen alleen gekeken naar het Rijk, de gemeente en verzekeraars. Het mag duidelijk zijn: Albert Jan Kruijer gooit stenen in de vijver tijdens de InEen Tweedaagse eind september. Hij is medeoprichter van het Instituut voor Publieke Waarden (IPW).

“De eerste lijn rent vaak in een rondje en komt dus niet vooruit”, zegt Kruijer, een van de sprekers gedurende de InEen Tweedaagse. “Neem de zorg voor een gezin met problematische schulden, een gezin zoals wij vaak zien bij IPW. Stel, het gezin komt maandelijks honderd euro tekort. De volwassenen maken zich telkens weer zorgen: kunnen wij onze kinderen te eten geven?

ook buiten de zorg. De zorg gaat zijn arbeidsproblematiek nooit op eigen houtje oplossen. Sterker, door zowel de focus op de zorg als de verkokering binnen de zorg zelf creëert de sector alleen maar een personeelstekort.”

Eerst de misplaatste focus op de zorg. Kruijer: “Het voorbeeld over bezoeken aan de psycholoog in plaats van schuld-

Hij geeft een ander voorbeeld: “Voor duizenden mensen is beschermd wonen of een plek in een verzorgingshuis geregeld, terwijl hiervoor geen medische noodzaak bestaat. De hoofdreden is dat gemeenten en woningcorporaties mensen geen woning kunnen bieden. Zorggeld wordt dus gebruikt om een woningprobleem op te lossen. De kosten per persoon per jaar: 40.000 euro. Dit onderwerp is de roze olifant in de kamer, want nadenken over een andere aanpak impliceert dat sommige partijen misschien een andere rol krijgen of overbodig raken. Neem ook de situatie die vaak is te zien bij echtparen rondom een vechtscheiding. Men woont nog bij elkaar, maar ondertussen lopen spanning en stress zó hoog op, dat wekelijks een hulpverlener langskomt. De hulpverlener zou niet nodig zijn als een van de partners terecht kon in een eigen woning.”

“Als bestaanszekerheid het probleem is, dan is zorg symptoombestrijding”

Ze gaan uiteindelijk met stressklachten naar de huisarts, ook al omdat de stress leidt tot lichamelijke problemen. De huisarts komt er niet uit en verwijst naar de eerstelijns-GGZ. Aan het eind van het jaar zijn duizenden euro's aan zorgkosten gedeclareerd bij de zorgverzekeraar, maar is de oorzaak van de stress nog steeds niet weggenomen. Dit had kunnen worden vermeden als de eerste lijn ook het sociale domein serieus neemt in integraal werken.”

Integrale samenwerking

Kom bij Kruijer niet aan met teksten als ‘In de zorg wordt het tekort aan personeel de komende jaren steeds nijpender’. Hij countert: “De woorden ‘in de zorg’ zijn verkeerd. Ze miskennen dat integrale samenwerking nodig is,

hulpverlening maakt duidelijk dat de zorgvraag onnodig kan stijgen als niet buiten de sector wordt gekeken. Of: als bestaanszekerheid het probleem is, dan is zorg symptoombestrijding. De zorg en ook andere sectoren zullen moeten erkennen dat er soms hulp is buiten de zorg.”

Arbeidsproblematiek verschuiven

Met verkokering binnen de zorg doelt Kruijer op al die verschillende zorgverleners binnen al die verschillende organisaties: van de huisarts of fysio-

Oplossen

Albert Jan Kruijer was in 2010 medeoprichter van het Instituut voor Publieke Waarden (IPW). “Wij doen actie-onderzoek”, vertelt hij. “Dat betekent dat we niets onderzoeken wat we niet zelf kunnen oplossen. Een voorbeeld? Jaarlijks dragen we eraan bij dat 200 à 300 gezinnen met schuldproblematiek niet uit hun huis worden gezet. Na elke casus volgt een analyse. Aan de hand van die gegevens leggen we uit, bijvoorbeeld aan zorgaanbieders, woningcorporaties of gemeenten, hoe we het hebben aangepakt én hoe je geldverkwisting kunt voorkomen.”

ekort”

Door de focus op zorg en verkokering creëert de zorgsector een personeelstekort, concludeert Albert Jan Kruiter van het Instituut voor Publieke Waarden.

therapeut met zijn eigen praktijk tot de verpleegkundige van een thuiszorgorganisatie of de jeugdhulpverlener of de medewerker van de GGZ-instelling. “Stel je eens voor dat al die zorgverleners integraal gaan werken in plaats van dat ze deels met elkaar concurreren, wat vaak de praktijk is. Voeg daar bijvoorbeeld ook wijkagenten en consultants van woningcorporaties bij. Als je de nulde en eerste lijn concentreert in plaats van fragmenteert, win je aan efficiëntie en zullen minder handen nodig zijn om hetzelfde te bereiken. Dan verschuiven

organisaties ook de arbeidsproblematiek niet naar elkaar, maar werken ze gezamenlijk aan een oplossing.”

Resultaat in plaats van productie

Daarvoor moet de eerste lijn in beweging komen, betoogt Kruiter. “Zolang de cultuur is ‘Ik zit op mijn eigen postzegel en blijf daar ook’, leidt dat tot verschrapping van de sector. Partijen in de eerste lijn zouden gezamenlijk hun creativiteit moeten aanspreken en niet vanuit een slachtofferrol moeten kijken naar het Rijk, gemeenten en zorgverzekeraars.

Met goede wil kan binnen tien jaar de omslag worden gemaakt. Het gaat erom als gehele sector populatiegericht actief te zijn op wijkniveau en je daarbij te laten leiden door resultaten in plaats van door je eigen productie.”

Versnipperde wetgeving

Kruiter ageert ook tegen versnippering in de wetgeving. Hij zegt: “Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Participatiewet en Jeugdwet. Op uitvoeringsniveau zijn die inmiddels allemaal geland. Maar daarnaast zijn er vele wetten waarover de gemeenten géén regie hebben. Denk bijvoorbeeld aan de Wet passend onderwijs, Wet passend toewijzen (van woningen aan mensen met lage inkomens, red.) en Zorgverzekeringswet. De veelheid aan wetten impliceert het risico dat ze elkaar in de weg zitten. Het is essentieel dat de bureaucratische backbone goed wordt geregeld in de komende jaren. In de ideale situatie stelt een gemeenteraad één verordening op voor het sociaal domein en maakt zo een eind aan al die door elkaar lopende wetten.” <<

Tekst: Gerben Stolk

Foto: Instituut voor Publieke Waarden